

مشکل جامعه امروز ما چیست؟

درست است که دولت نقش مهمی در بسامان ماندن جامعه دارد اما توجه به این نقش مهم، نباید مسئولیت‌های فردی و اجتماعی افراد را منکر شود ...

درست است که دولت نقش مهمی در بسامان ماندن جامعه دارد اما توجه به این نقش مهم، نباید مسئولیت‌های فردی و اجتماعی افراد را منکر شود که متأسفانه این‌طور است. یعنی همه کاسه کوزه‌ها را می‌خواهند سر دولت بشکنند و در نتیجه آن مسوولیت‌پذیری فردی کاملاً از بین می‌رود و مفقود می‌شود. متأسفانه این معضلی است که شاید مدت‌ها طول بکشد تا برطرف شود

براساس آمارهای گرفته شده در سالی که گذشت تنها در شهری مانند تهران حدود هزار نفر به دلیل نزاع و ضرب و شتم به پزشک قانونی مراجعه کرده‌اند. بشیر نازپرور، مدیر کل پزشکی قانونی استان تهران گفته است: در 11 ماهه سال 1392 بیش از 97 هزار و 864 نفر به دلیل نزاع به مراکز پزشکی قانونی استان تهران مراجعه کردند که از کل مراجعان 64 هزار مرد و 33 هزار و 166 نفر زن بوده‌اند. این آمار نشان‌دهنده جامعه‌ی بی‌استی است که نیاز به درمان دارد. همچنین منشا این اتفاقات شاید عدم آرامش و آسایش مردم باشد.

اعتماد در گفت‌وگو با غلامحسین معتمدی، روانپزشک به چنین مشکلاتی در جامعه و منشأ این رخدادها و تاثیر نوع عملکرد دولت در مسیر چنین رفتاری‌هایی می‌پردازد.

افزایش نزاع می‌تواند به معنای افزایش پرخاشگری باشد؟

وقوع چنین رخدادهایی خود نشان‌دهنده نوعی آسیب اجتماعی است. پرخاشگری نشان‌دهنده افزایش ناکامی‌های فردی و اجتماعی است و در کنار آسیب‌های اجتماعی دیگر، مانند زنجیره‌ی است که هم می‌تواند به دنبال آنها ایجاد شود و هم می‌تواند خودش، در آنها نقش داشته باشد. در جامعه خشونت‌هایی همچون ضرب و شتم علل متنوعی می‌تواند داشته باشد که هم در سطح فردی و هم در سطح اجتماعی قابل تحلیل است. اگر چه این دو وجه را به صورت کامل نباید از هم جدا کرد. وجود پرخاشگری چه در زندگی شخصی و چه در زندگی اجتماعی با هم در ارتباط هستند. بنابراین پرخاشگری معضلی است که هم می‌تواند ناشی از سایر مشکلات و آسیب‌های اجتماعی باشد و هم خودش در ایجاد آنها نقش داشته باشد.

منشا و علل عصبی بودن جامعه از چیست؟

اصولاً انسان در زندگی اجتماعی خود با مشکلات سیاسی و اجتماعی زیادی روبه‌رو است. ناهنجاری‌های اجتماعی نشان‌دهنده بیماری‌های مبتلا به هر جامعه است و با آن در ارتباط است. اگر ناکامی چه در زندگی شخصی و چه در زندگی اجتماعی وجود داشته باشد، می‌تواند منجر به پرخاشگری و خشونت شود. در عرصه اجتماعی طبیعی است که جنبه‌ها و جلوه‌های مختلف ناکامی، به شکل‌های گوناگونی خودش را نشان دهد. اصولاً دشواری‌های اقتصادی سبب ایجاد ناکامی می‌شود و در کنار آن محدودیت‌های اجتماعی که همه با آن آشنا هستند و مرتب راجع به آن بحث می‌شود، می‌تواند منجر به ناکامی شود. در کنار آن یک جو ناامنی در جامعه ایران وجود دارد، که این ناامنی اغلب منشأ اقتصادی دارد. این مساله هم در ایجاد ناکامی می‌تواند نقش داشته باشد، بنابراین تنش در زندگی خانوادگی و روابط بین فردی، که آن هم در تمامی مسائل تاثیر می‌گذارد خود نشان‌دهنده جامعه‌ی بی‌استی است که در نگاه کلی پر تنش است و این تنش را به اعضایش منتقل می‌کند.

عملکرد دولت به چه میزان در ایجاد چنین رفتارهایی در جامعه تاثیر می‌گذارد؟

عملکرد بهنجار، سالم، انطباقی و سازنده دولت مطمئناً می‌تواند نقش کاهنده این رفتارهای پرخاشگرانه باشد و به عکس اگر که ما از طرف دولت با کنترل بیش از اندازه، محدودیت‌های بیش از حد که منعکس‌کننده عدم سلامت و ناهنجاری است مواجه شویم باید منتظر چنین رفتارهایی باشیم. به واسطه نقش پررنگی که دولت در جامعه ما بازی می‌کند، متأسفانه در جامعه یک تلقی وجود دارد که دولت مسوول همه‌چیز و همه کار است. اما از آن طرف جامعه و نهادهای مدنی، نهادهای غیر دولتی، انجمن‌های مختلف و خانواده در جامعه نقش دارند که متأسفانه در ایران نادیده گرفته می‌شوند. بنابراین درست است که دولت نقش مهمی در بسامان ماندن جامعه دارد اما توجه به این نقش مهم، نباید مسوولیت‌های فردی و اجتماعی افراد را منکر شود که متأسفانه این‌طور است. یعنی همه کاسه کوزه‌ها را می‌خواهند سر دولت بشکنند و در نتیجه آن مسوولیت‌پذیری فردی

کاملاً از بین می‌رود و مفقود می‌شود. متأسفانه این معضلی است که شاید مدت‌ها طول بکشد تا برطرف شود.

چنین رفتارهایی به جایگاه اجتماعی فرد برمی‌گردد؟

جایگاه اجتماعی معمولاً ناشی از طبقه اجتماعی یا ناشی از شأن و منزلت شغلی افراد است. در این زمینه آمارهایی که در کشورهای مختلف وجود دارد کاملاً گویای همه چیز است. در عین حال خشونت و پرخاشگری در تمام طبقات اجتماعی دیده می‌شود و این طبیعی است. عوامل اجتماعی آسیب‌زا فشار را بیشتر متوجه اقشار پایین‌تر جامعه می‌کند. جمعیت زیاد، مشکلات اقتصادی، ناآگاهی‌های اجتماعی، عدم آموزش کافی باعث می‌شود تا زمینه مناسب‌تری برای بروز رفتارهای خشن به خصوص در اشکال شدید آن دیده شود. اما خشونت در تمامی جایگاه‌های اجتماعی دیده می‌شود ولی هر چه به سمت پایین‌تر جامعه می‌رویم این مساله مشهودتر است.